

“Fremtidens pensjonssparing – innskuddsordninger eller hybrid?”

Fra kollektivt til individuelt investeringsvalg?

Espen Rye Ellingsen

11. april 2013

Dagens temaer

- **Hvilke pensjonsordninger** vil arbeidsgivere kunne velge mellom fremover, når kommer de og hva vil bedriftene faktisk velge?
- Hvorfor skal ansatte ønske en **hybridordning** fremfor en innskuddsordning? Hvilke garantier gis av hvem og hva er disse garantiene egentlig verdt for arbeidstakere? Er hybridordningene laget for livbransjen, fagbevegelsen eller for kundene?
- **Investeringsvalg fripoliser**. Er det lurt å si fra seg livselskapenes garantier i håp om en høyere avkastning? Hvilken avkastning må til for at pensjonsutbetalingene skal bli høyere enn fra dagens fripoliser? Hvilken risiko påtar man seg ved et slikt valg?
- Hva skjer med **aktivaallokeringen** i fremtidens pensjonssparing når man går fra kollektivt til individuelt investeringsvalg?

Hvilke pensjonsordninger vil arbeidsgivere kunne velge mellom fremover, når kommer de og hva vil bedriftene faktisk velge?

Innskuddspensjon

- Tradisjonell innskuddsordning
  - Forslag om å øke tak for maksimal sparing fra «5 + 8 %» til «8 + 26,1 %»
  - **Individuelt** investeringsvalg
    - Typisk profiler «Lav», «Middels» og «Høy»
  - Saldo tilfaller etterlatte ved dødsfall (barn/ektefelle/samboer/dødsbo)

Pensjonsgrunnlag kroner	Dagens maksimale innskudd	Forslag maksimale innskudd
300 000	10 894	24 000
400 000	15 894	32 000
500 000	21 112	40 000
600 000	29 112	51 065
700 000	37 112	77 165
800 000	45 112	103 265
900 000	53 112	129 365
1 000 000	59 949	151 671

Ny Hybrid grunnmodell

- Svært lik en innskuddsordning
  - Samme innskuddssatser/grenser
  - Samme individuelle investeringsvalg som innskuddsordninger
- Saldo tilfaller ikke etterlatte ved dødsfall
  - Pensjonssparerne som lever arver kapitalen til de som dør (dødelighetsarv)
- Pensjonskapital konverteres til en (livsvarig?) ytelsesordning ved pensjonsalder, ved hjelp av et delingstall

Ny Hybrid standardmodell

- 1 %-poeng lavere innskuddssatser/grenser enn innskuddsordning/hybrid grunnmodell (7 % + 25,1 %)
- Bedriften må årlig **garantere** en avkastning = lønnsvekst
  - Generell lønnsvekst i bedriften, generell lønnsvekst i Norge (G-regulering) eller individuell lønnsvekst
- Kollektivt investeringsvalg – livselskapet må gi en årlig 0 % garanti
- Saldo tilfaller ikke etterlatte ved dødsfall
  - Pensjonssparerne som lever arver kapitalen til de som dør (dødelighetsarv)
- Pensjonskapital konverteres til en (livsvarig?) ytelsesordning ved pensjonsalder, med samme delingstall som i grunnmodellen

Ytelsesordninger

- Justert gammel **ytelsesordning**
  - Kan beholdes for ansatte født før 1963
  - «Tariffene», dvs. forventet levealder må justeres opp – «K2013»
  - Egen tariff for hvert årskull - spesielt dyrere for de yngste
  - Redusert beregningsrente fra dagens 2,5 % = økt premie?
- Banklovkommisjonen skal nå utrede en **ny type ytelsesordning**
  - Bygge på den nye folketrygden
  - Beregningsrente 0 % (øker premien vesentlig)
  - Levealdersjustert
  - Minst 40 års opptjening

De nye ordningene vil tidligst komme fra 2014

- Valgene mulig tidligst fra 2014, men kanskje 2015?
  - Skal Stortingsbehandles med nytt Storting og kanskje ny regjering
- Ikke sikkert at alle livselskapene vil tilby alle varianter av produktene
- Ikke sikkert at alle produktene vil bli like etterspurt

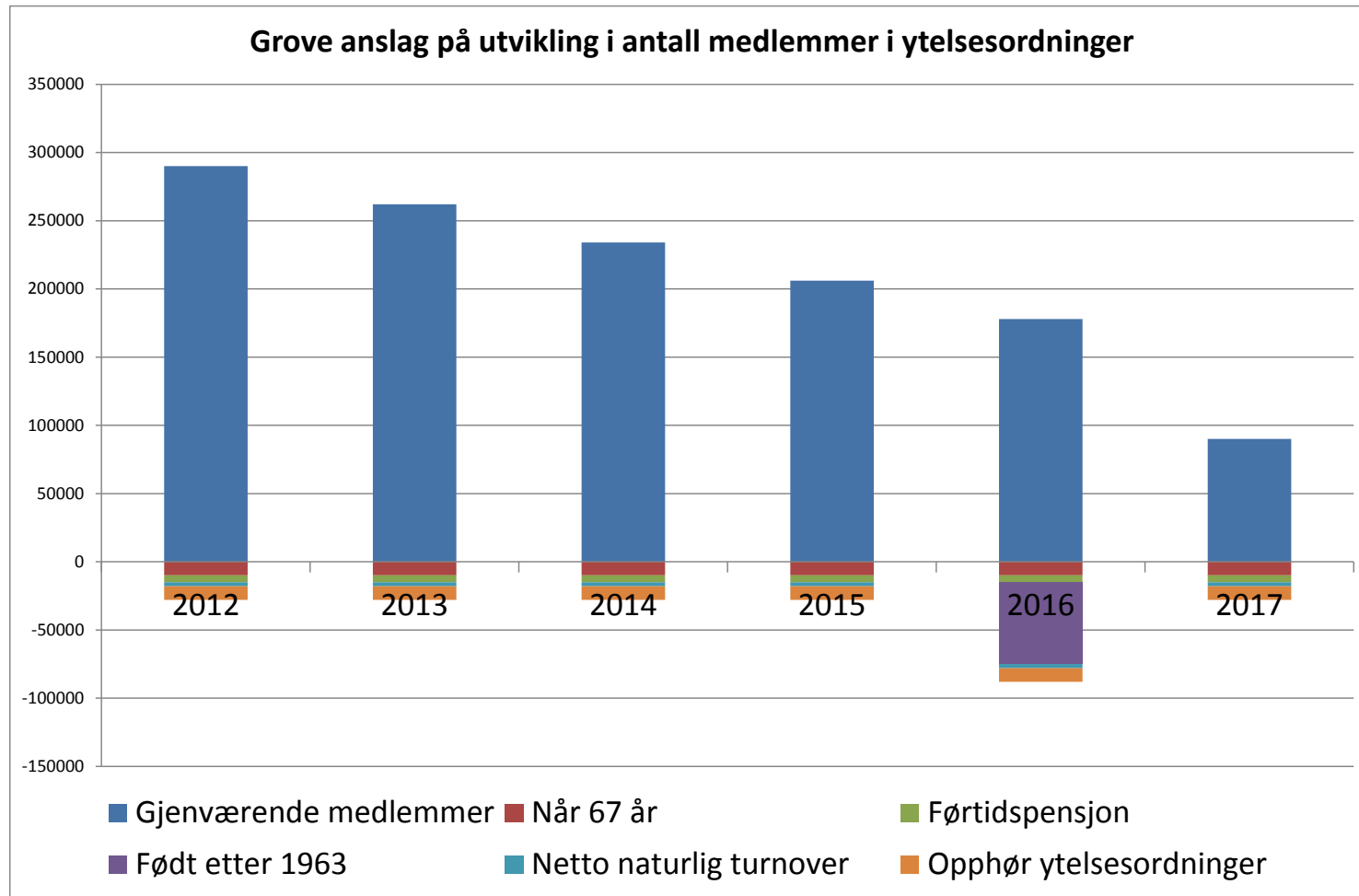
Hva vil bedriftene faktisk velge?

- Ifølge FNO var det per årsskiftet 290.000 aktive medlemmer i ytelsesordninger i livselskapene i privat sektor i Norge
  - I tillegg opp mot 100.000 i pensjonskasser
  - Ca. 1,1 mill. har innskuddsordninger
  - I 2005 var det ca. 510.000 aktive i ytelsesordninger
- Snittalderen blant de 390.000 er høy (mange lukkede ytelsesordninger)
  - Totalt vil kanskje 20.000 medlemmer naturlig falle ut hvert år fremover på grunn av pensjonering
- I tillegg må alle ansatte født etter 1962 overføres til ny ordning
  - Kanskje disse utgjør 1/3 av medlemmene i dag
- I tillegg vil det være bedrifter som går over til innskudd/hybrid. Det vil også være naturlig turnover blant ansatte som bytter jobb

Prognoser ytelsesordninger livselskaper

(stikker fingeren i været)

Ytelsesproduktene i privat sektor er vei ut

- Selv om Banklovkommisjonen nå skal utrede et nytt ytelsesprodukt, tror vi det er vanskelig å snu trenden tilbake mot ytelsesordninger
- Noen vil benytte seg av overgangsregler før/etter 1963
- Noen vil fortsatt ønske seg en eventuell ny ytelsesordning
- Men blir etterspørselen stor nok til at livselskapene ønsker å tilby ytelsesordninger ?
  - Det koster mye å drifte denne type ordninger
- Vi tror uansett at ytelsesordninger i fremtiden blir et nisjeprodukt – for de få

Hva vil bli valgt – innskuddspensjon eller hybrid

- Vi tror at svært få vil velge ytelsesordninger - helt marginalt
- Vi tror at de aller fleste vil velge innskuddsordninger
  - Mange bedrifter har allerede mange ansatte i innskuddsordninger
- Hybridordninger vil først og fremst bli et etterspurt produkt dersom de tariffestes
  - Men hvorfor ønsker de ansatte egentlig det?

Hvorfor skal ansatte ønske en hybridordning fremfor en innskuddsordning?

Hvilke garantier gis av hvem og hva er disse garantiene egentlig verdt for arbeidstakere?

Er hybridordningene laget for livbransjen, fagbevegelsen eller for kundene?

Hvorfor skal ansatte ønske en hybridordning fremfor en innskuddsordning?

- Hybrid grunnmodell har samme innskudd, samme investeringsvalg og samme risiko for ansatte som en innskuddsordning
- Men ansatte vil arve kapitalen til de som dør i oppsparingsperioden
  - Prisen for dette er at saldo ikke tilfaller etterlate ved død
  - Modellen for fordeling av arv er ennå ikke klar, men antakeligvis vil dette gi en saldo som typisk er 3-6 % høyere enn en tilsvarende innskuddsordning etter en livslang sparing
- I utbetalingsperioden kommer gevinsten dersom man blir «ekstra gammel»
  - Forventet **delingstall** i en hybridordning er rundt **20** for livsvarig pensjon fra 67 år (avhenger av når du er født)
  - Du kan altså ta ut en tilsvarende innskuddspensjon fram til 87 år, og få like høy pensjon i denne perioden, men lever du lenger er det tomt i innskuddsordningen

Eksempel, 25 åring lønn 450.000

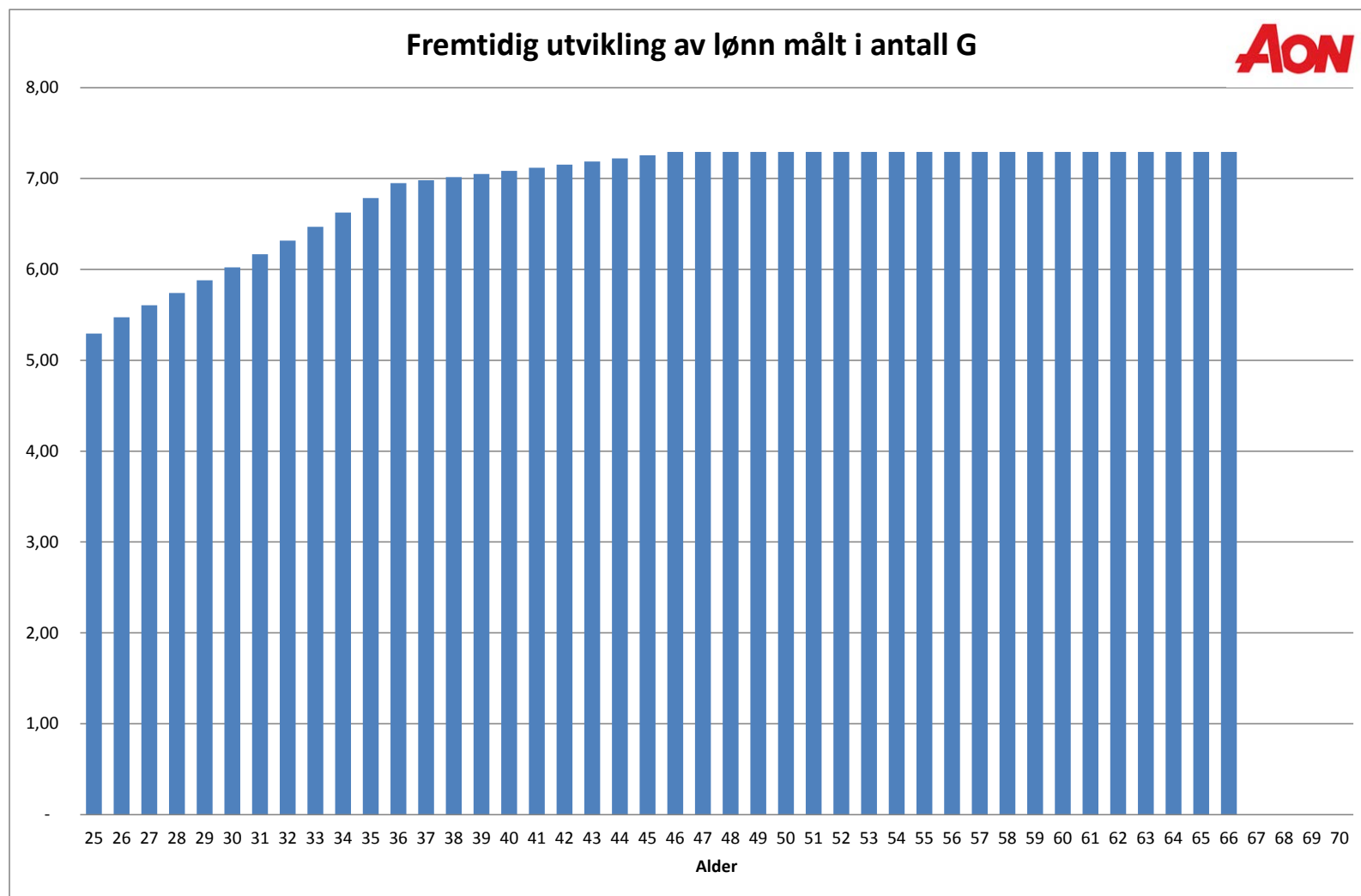
Født år	1988
Innmeldt år	2013
Lønn	450 000
Lønnsvekst til 27 år	7,00 %
Lønnsvekst 27-37 år	6,00 %
Lønnsvekst 37-47 år	4,00 %
Lønnsvekst 47-57 år	3,50 %
Lønnsvekst 57-67 år	3,50 %
G-vekst	3,50 %

Avkastning ved investeringsvalg (innskudd/hybrid)	
Før 57 år	6,00 %
Fra 57 år til pensjonsalder	5,50 %
I utbetalingsperiode	4,00 %

Dødelighetsarv som varierer med alder	
Dødelighetsarv til 27 år	0,00 %
Dødelighetsarv 27-37 år	0,02 %
Dødelighetsarv 37-47 år	0,06 %
Dødelighetsarv 47-57 år	0,15 %
Dødelighetsarv 57-67 år	0,47 %

Anslag basert på dagens tariffer i livselskapene

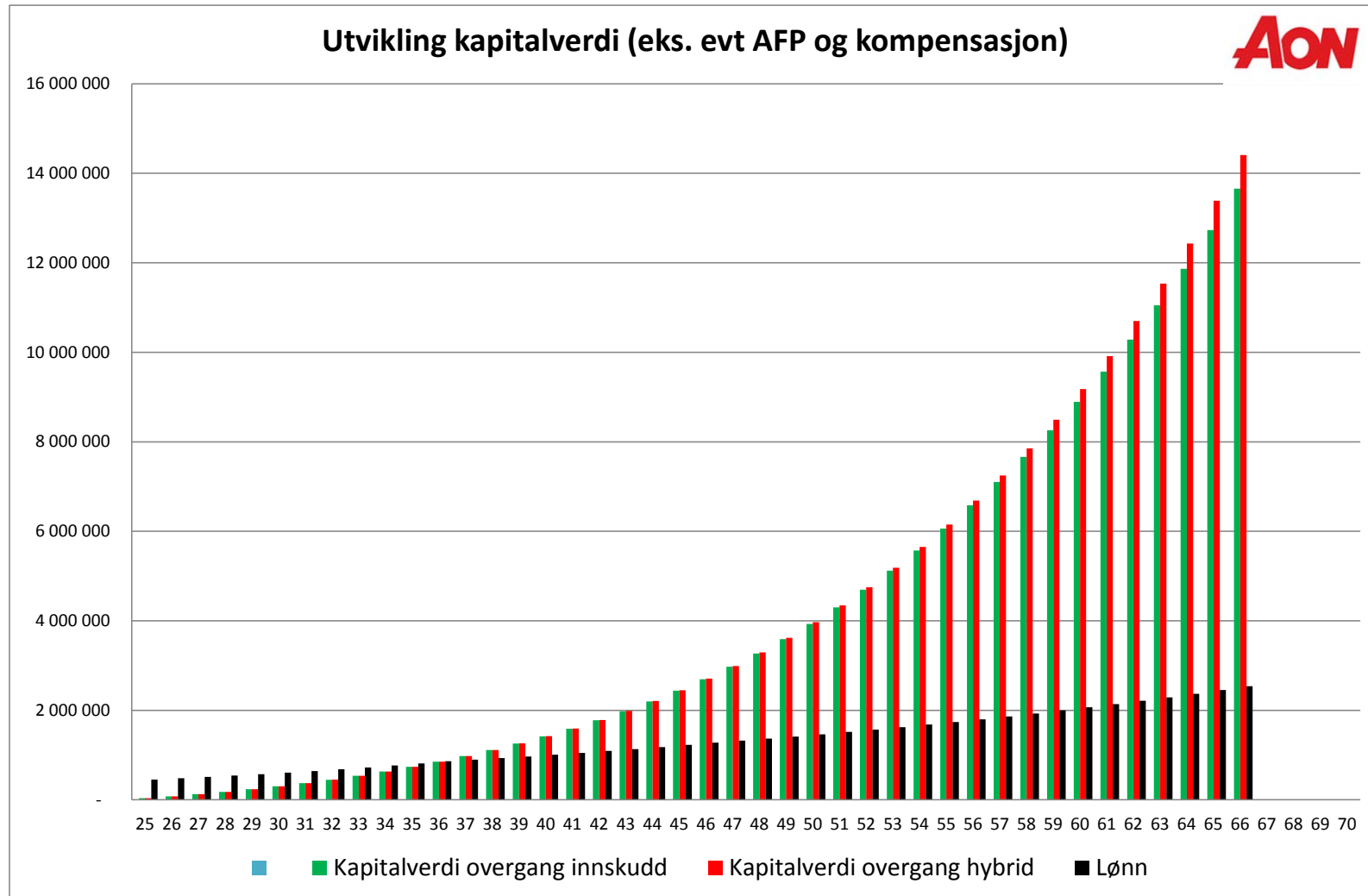
Karriere, målt i antall G (sluttlønn 620.000)

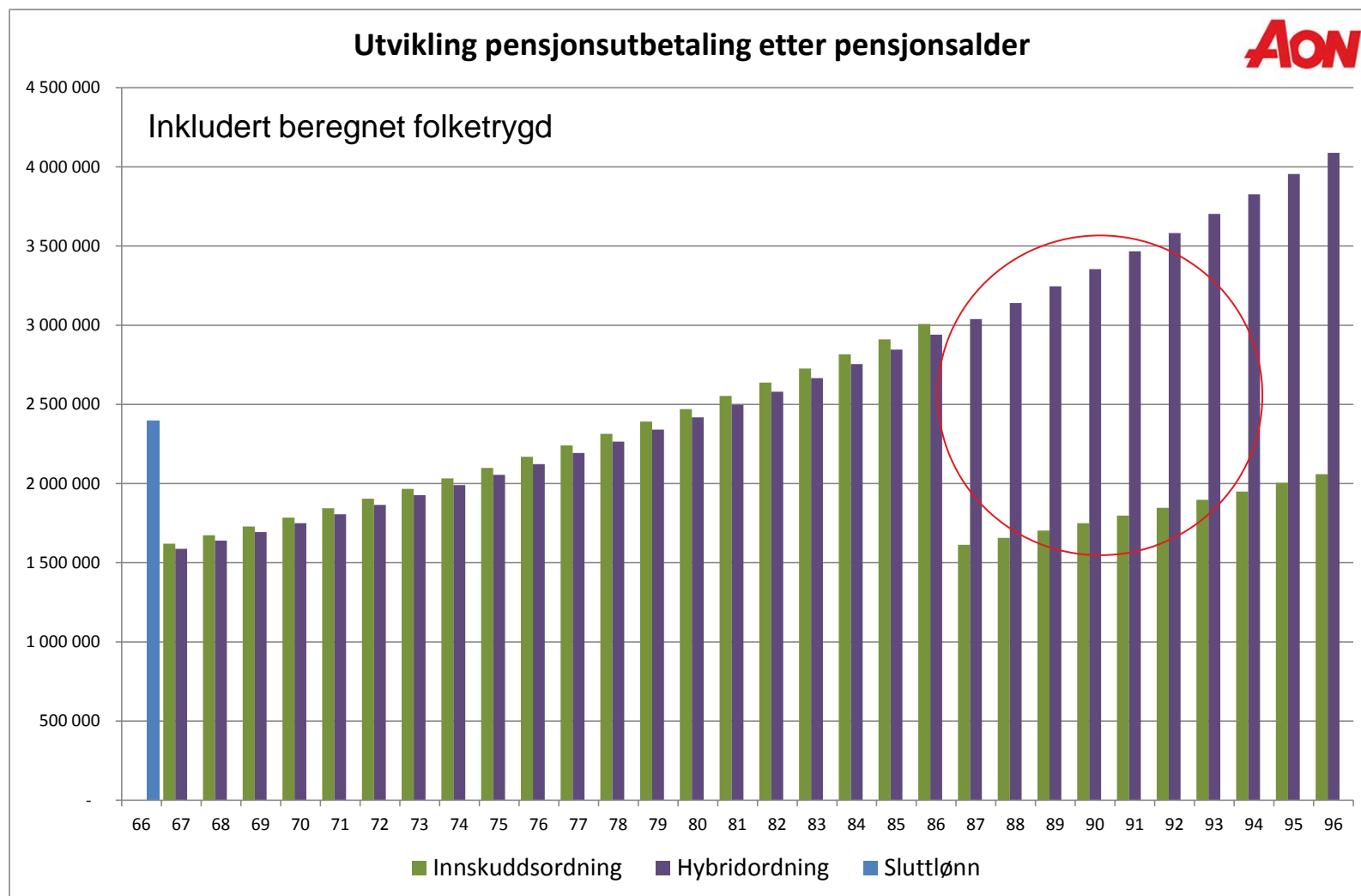

Utvikling sparesaldo og lønn

(sparesaldo = 6 årslønner ved 67 – hybridsaldo 5,5 % høyere enn innskuddssaldo)

Utbetaling – innskuddsordning utbetales i 20 år

Hva er gevinsten?

- Gevinsten for en hybridordning slik den er foreslått kommer først når ansatte blir ekstra gamle
- Ved dødsfall når som helst før ca. 87 år ville totalregnestykket vært best med innskuddsordning
- Lever man lenger enn ca. 87 år vinner man med hybrid
- Vi tror at ansatte generelt ønsker **sikkerheten** som ligger i at sparemidlene (6 årslønner ved 67 år i dette eksempelet) tilfaller etterlate ved død fremfor sikkerheten knyttet til en livslang utbetaling etter 87 år
  - Men folk er forskjellige

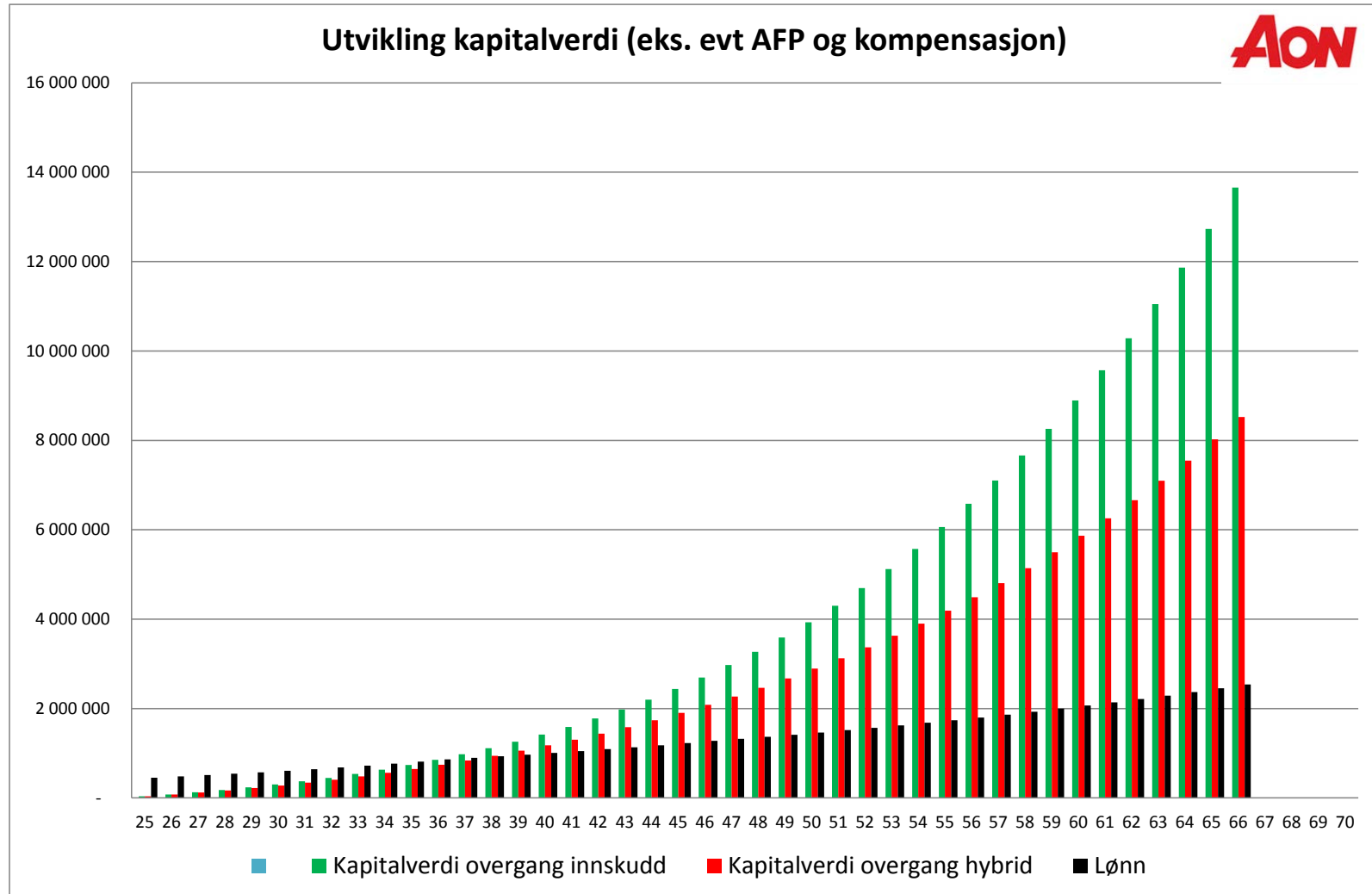
Hvilke garantier gis av hvem og hva er disse garantiene egentlig verdt for arbeidstakere?

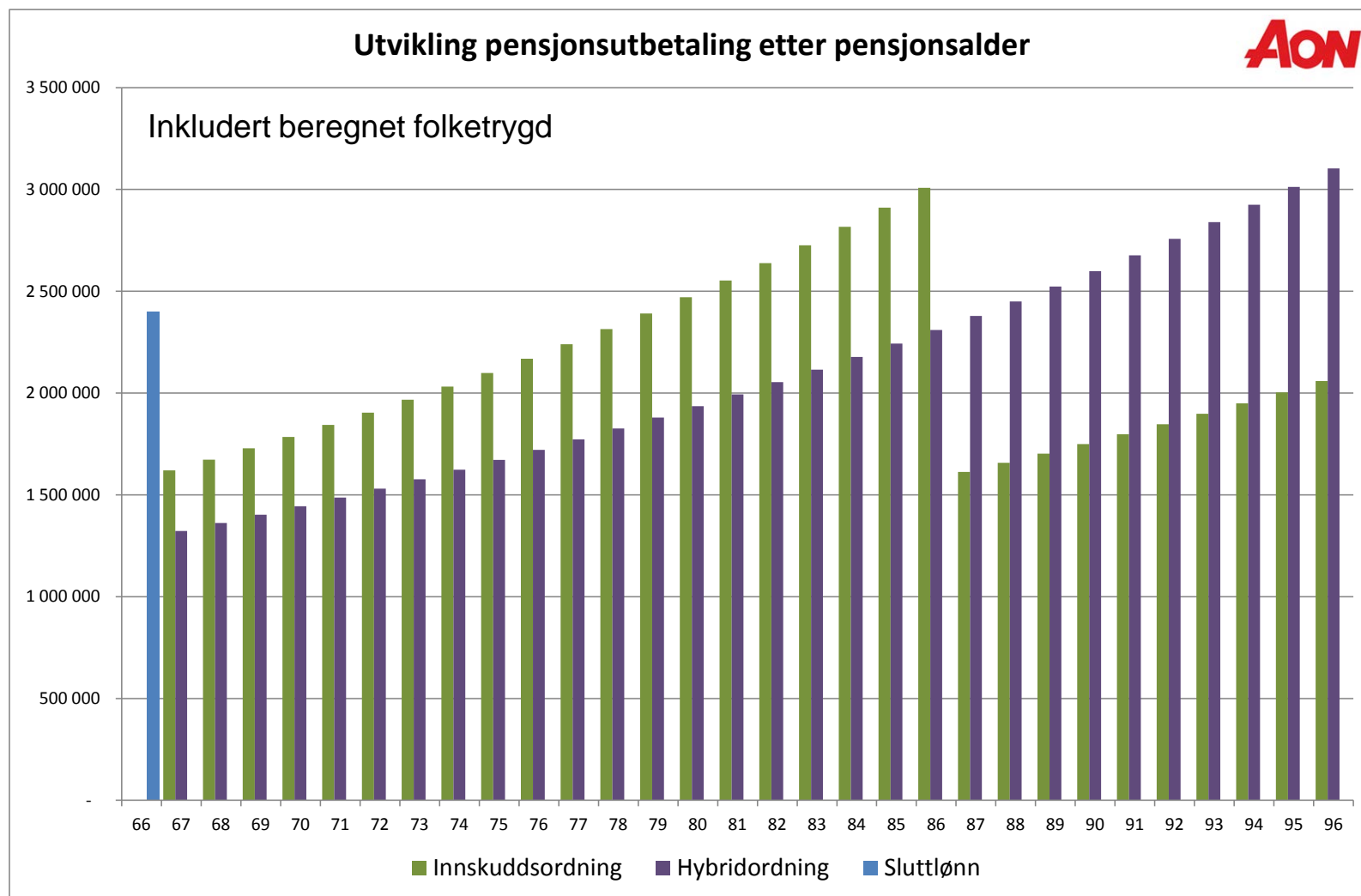
- Hybrid grunnmodell har ikke andre garantier enn livsvarig utbetaling (dersom det er valgt – kan være opphørende)
- Hybrid standardmodell har derimot flere garantier, blant annet
  - Livselskapet må garantere 0 % per år – betyr ikke noe for ansatte
    - ♦ Arbeidsgiver må betale pris for rentegaranti
  - Arbeidsgiver garanterer avkastning lik lønnsvekst – overskytende avkastning tilfaller bedriften
- Det er fint for ansatte med en garantert avkastning lik lønnsvekst, men vil dette over tid være en god avkastning?
- En ansatt som slutter i en bedrift med hybrid standardmodell får uansett en «fripolise» uten garantier om avkastning – blir som i en grunnmodell

Utvikling sparesaldo og lønn

(sparesaldo hybrid regulert med generell lønnsvekst er vesentlig lavere)

Utbetaling – innskuddsordning utbetales i 20 år

Er hybridordningene laget for livbransjen, fagbevegelsen eller for kundene?

- Vi tror at kundene i liten grad vil etterspørre de nye hybridproduktene
- Vi tror at ansatte «tror de ønsker» hybrid, fordi det høres ut som om de har noen gode og verdifulle garantier
- Vi tror at de sentrale tillitsvalgte ønsker hybrid fordi det fremstår mer «garantert» og at de dermed vil fremstå som de har gjort en god jobb med å holde seg tettere mot de gamle ytelsesordningene
- Livselskapene vil i teorien være interessert i mer komplekse produkter (kan belaste høyere kostnader), men dersom etterspørselen blir lav er det vanskelig å forsvare produktutvikling
  - Livselskapene har den seneste tiden snudd fokus mot innskuddsordninger fremfor hybrid
  - Har mindre tro på hybridprodukter

Investeringsvalg fripoliser.

Er det lurt å si fra seg livselskapenes garantier i håp om en høyere avkastning? Hvilken avkastning må til for at pensjonsutbetalingene skal bli høyere enn fra dagens fripoliser? Hvilken risiko påtar man seg ved et slikt valg?

Dagens garantier i en fripolise

- Livselskapet garanterer i dag følgende;
- Årlig avkastning lik den «beregningsrente» (garanterte rente) som gjelder på fripolisen, typisk;
  - 4 % for fripoliser opptjent før 2003
  - 3 % på fripoliser opptjent 2003-2011
  - 2,5 % på fripoliser opptjent fra 2012
- Men garantien gir ikke økning i fripolisenes årlige utbetaling
  - Må til for å opprettholde den avtalte pensjonsutbetaling
- Garanterer også livsvarig utbetaling (hvis avtalt)
  - Tilfører årlig «dødelighetsarv» til de som fortsatt lever

Hva må til for at en fripolise skal vokse lik lønnsvekst?

- For at en fripolise skal holde tritt med lønnsveksten kreves en avkastning på minst den garanterte renten + (lønnsvekst/0,8)

▪ Lønnsvekst	3,50 %
▪ Beregningsrente	4,00 %
▪ Avkastning	8,38 %
▪ <u>- garantert avkastning</u>	<u>4,00 %</u>
▪ overskudd	4,38 %
▪ <u>-overskuddsdeling 20 %</u>	<u>0,88 %</u>
▪ Til justering av fripolise	3,50 %

Eksempel – nylig utstedt fripolise på kr 88.461

- Med 3 % beregningsrente
- Alder fripoliseinnehaver 53 år

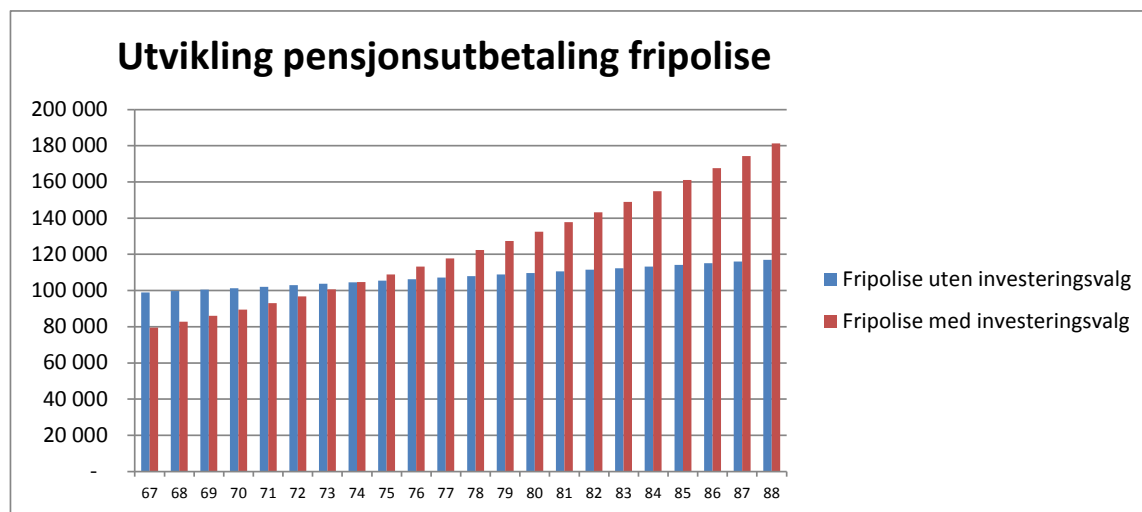
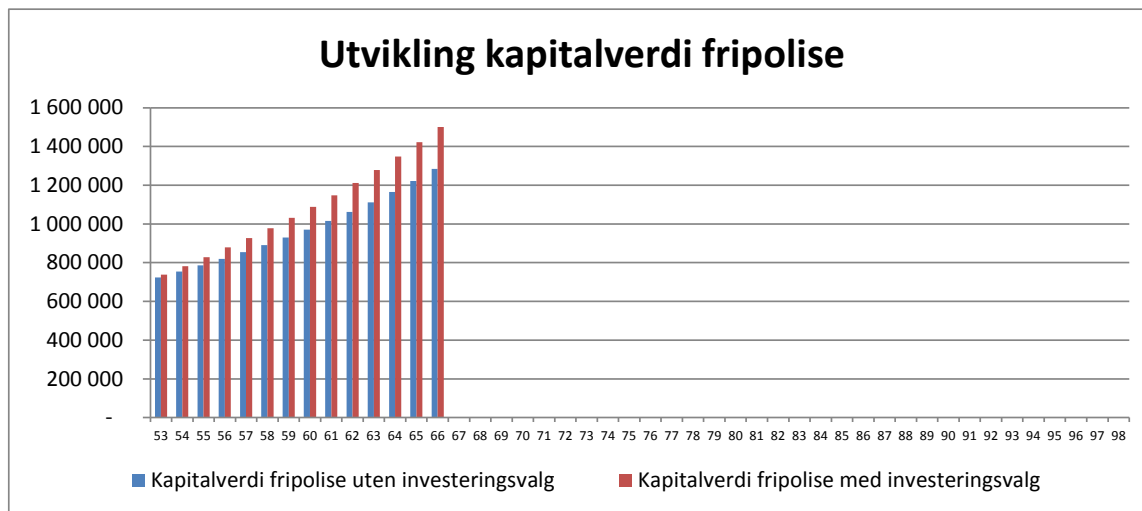
All fripolise er beregnet med 3 % grunnlagsrente

Årlig regulering fripolise	0,80 %
Årlig avkastning fripolise investeringsvalg før 57	6,00 %
Årlig avkastning fripolise investeringsvalg etter 57	5,50 %
Årlig regulering pensjonsutbetaling UTEN investeringsvalg	0,80 %
Årlig regulering pensjonsutbetaling MED investeringsvalg	4,00 %

Pensjonsalder	67
---------------	-----------

	Uten investeringsvalg	Med investeringsvalg
Kapitalverdi fripolise	1 283 677	1 500 607
Tariff pensjon / delingstall hybrid	12,98	18,86
Seleksjonsfradrag	-	-
Årlig utbetaling fra fripolise	98 901	79 549

Eksempel – nylig utstedt fripolise på kr 88.461

Hva skjer?

- Selv om man oppnår en høyere avkastning ved investeringsvalg, endres livselskapenes levealdersforventninger når man skal «veksle tilbake» kapitalen til livsvarig pensjon
  - Baserer delingstallet på nye levealdersforventninger og en beregningsrente på 0 %
  - Pensjonen starter lavere, selv med høyere kapital
  - Men «reguleringen» skal bli mye bedre – veksten i utbetalingsperioden
- Fripoliseinnehaveren tar på seg mye risiko ved å konvertere
  - Må ha høyere avkastning for å kompensere vekst i levealder, som livselskapet ellers ville garantert for
- Saldo tilfaller ikke etterlatte som i en innskuddsordning, men behandles som i en hybridordning ved dødsfall

Konklusjon

- Å endre til individuelt investeringsvalg krever nøye vurderinger
- Hvor mye høyere avkastning kan man forvente?
- Hvor mange år kan man forvente høyere avkastning?
- Hva er prognosene på delingstall ved pensjonsalder?
- Hvor gammel tror man at man blir?

**Hva skjer med aktivaallokeringen i
fremtidens pensjonssparing når man går fra
kollektivt til individuelt investeringsvalg?**

Aktivaallokering i pensjonsordninger

- De fleste ytelsesordningene har i dag en aksjeandel rundt 10 %
  - Mye obligasjoner og noe eiendom
  - Noen pensjonskasser har høyere aksjeandel – opp mot 30 % +
- Innskuddsordningene og hybrid grunnmodell vil i snitt ha en aksjeandel på rundt 50 %
  - Standard spareprofil er normalt 50 % aksjer
  - Noen få velger seg ned i aksjeandel, noen få velger seg opp
  - Nye «generasjonsprofiler» vil kunne øke aksjeandelen noe
- Hybrid standardmodell vil trolig ha en aksjeandel på rundt 20-30 % men livselskapet gir en 0 % garanti og må ha kontroll på risikoen under 0 %

Aksjeandel og risiko vil øke i fremtidens sparing

- Nesten all ny sparing i pensjon privat sektor vil dermed plasseres med høyere aksjeandel/risiko enn historisk
- Det meste av sparingen vil gå i livselskapenes standardporteføljer
  - Livselskapene har i dag over 95 % markedsandel
- Kanskje det etter hvert er rom for nye aktører i bransjen?
  - Det var nesten 30 tilbydere tidlig på 2000-tallet
- Markedet er prissensitivt
  - Krever lave forvaltningsgebyrer siden arbeidsgiver betaler alle omkostninger
- Krever tilbud av risikoforsikringer (uføre-, barne- og ektefellepensjon)
  - Historikken viser at eksterne leverandører ikke var en optimal løsning
- Livselskapene vil fortsatt dominere dette markedet i lang tid fremover